

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2026-356-19>

УДК 378.014.6:005.336.2

JEL classification I23, I25, J24

ОЛІЙНИК Олена

Національний університет водного господарства та природокористування

<https://orcid.org/0000-0002-3941-2286>

e-mail: o.o.oliynuk@nuwm.edu.ua

РОЗВИТОК SOFT SKILLS У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОЦІНЮВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті досліджено роль soft skills у системі забезпечення якості вищої освіти та обґрунтовано необхідність їх більш системної інтеграції у механізми внутрішнього забезпечення якості освіти ЗВО. Емпіричною основою дослідження стали результати опитування 393 здобувачів вищої освіти, які засвідчили переважно позитивне сприйняття якості освіти: 47,3% респондентів оцінили її як добру, 32,8% – як відмінну. Оцінювання впливу soft skills на якість освіти підтвердило їх високу значущість у студентському сприйнятті освітнього процесу. Обґрунтовано рекомендації щодо удосконалення системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти шляхом інтеграції оцінювання soft skills у критерії оцінювання якості освітніх програм, запровадження регулярного студентського моніторингу рівня їх розвитку та включення відповідних показників до системи оцінювання викладачів.

Ключові слова: soft skills, якість вищої освіти, система забезпечення якості освіти, заклад вищої освіти, компетентнісний підхід, освітній процес.

OLIINYK Olena

The National University of Water and Environmental Engineering

DEVELOPMENT OF SOFT SKILLS IN THE HIGHER EDUCATION QUALITY ASSURANCE SYSTEM: RECOMMENDATIONS FOR ASSESSMENT IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

The article examines the role of soft skills in the higher education quality assurance system and substantiates the need for their more systematic integration into the internal quality assurance mechanisms of higher education institutions. It is determined that, in the context of transforming requirements for professional training, the digitalization of the educational environment, and the increasing importance of transversal competencies, the development of soft skills is becoming an essential component of a high-quality educational process and the professional readiness of higher education students. The empirical basis of the study comprises the results of a survey of 393 higher education students, conducted in 2025 within the framework of the research project "Higher Education in the Context of War and Post-War Recovery: Determinants of Development to Overcome Threats to Human Capital Reproduction" (state registration number 0124U000351). The findings indicate a predominantly positive perception of educational quality among higher education students: 47.3% of respondents assessed the quality of education as good, while 32.8% rated it as excellent. At the same time, the assessment of the impact of soft skills on educational quality confirmed their high significance in students' perception of the educational process: 41.48% of respondents rated the influence of soft skills on educational quality at 5 points, 30.03% at 4 points, and 19.84% at 3 points, whereas only 7.63% of respondents reported a low level of influence (1–2 points). The proportion of respondents indicating that the development of soft skills is not ensured during the educational process amounted to 1.02%. The obtained results demonstrate a growing demand among student youth for a competency-based model of higher education, within which the development of communication skills, critical thinking, adaptability, teamwork, and leadership is regarded as an important component of educational quality. Recommendations for improving the internal quality assurance system in higher education are substantiated through the integration of soft skills assessment into the criteria for evaluating educational programme quality, the implementation of regular student monitoring of soft skills development, and the inclusion of relevant indicators in faculty evaluation systems.

Keywords: soft skills, higher education quality, quality assurance system in higher education, higher education institution, competency-based approach, educational process.

Стаття надійшла до редакції / Received 04.06.2026

Прийнята до друку / Accepted 25.07.2026

Опубліковано / Published 27.08.2026

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

©

ОЛІЙНИК Олена

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

В умовах трансформації ринку праці, прискорення цифровізації, поширення міждисциплінарних форматів професійної діяльності та посилення невизначеності соціально-економічного середовища змінюються вимоги до результатів вищої освіти та критеріїв оцінювання її якості. Традиційна орієнтація системи вищої освіти переважно на формування фахових компетентностей (hard skills) поступово втрачає достатність, поступаючись необхідності комплексної підготовки сучасного конкурентоспроможного фахівця. Такий фахівець здатний ефективно діяти в умовах динамічних професійних трансформацій, швидко

адаптуватися до змін, працювати в команді, ефективно комунікувати, приймати рішення та вирішувати комплексні проблеми. У цьому контексті особливої значущості набуває розвиток соціальних навичок (soft skills) як важливої складової професійної готовності випускників ЗВО та їх успішної інтеграції в сучасне професійне середовище.

Актуальність проблематики посилюється тим, що роботодавці дедалі частіше розглядають soft skills не як додаткову перевагу, а як одну з ключових передумов професійної ефективності та конкурентоспроможності фахівця [1]. Здатність до критичного мислення, комунікації, командної взаємодії, адаптивності, лідерства, управління конфліктами та вирішення складних нестандартних завдань визначає успішність професійної реалізації випускників не меншою мірою, чим рівень їхньої фахової підготовки [2]. У зв'язку з цим забезпечення розвитку soft skills слід розглядати як важливий компонент якості освітнього процесу, а рівень їх сформованості – як один із критеріїв оцінювання результативності функціонування закладів вищої освіти.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика розвитку soft skills у вищій освіті набула особливої актуальності в контексті трансформації вимог до якості освітнього процесу, посилення компетентнісного підходу та зростання ролі результатів навчання, які мають не лише фаховий, а й універсальний професійний характер [3; 4]. У сучасних дослідженнях soft skills дедалі частіше розглядаються не як другорядний додаток до професійної підготовки, а як складова конкурентоспроможності випускника та його здатності ефективно діяти в умовах складного професійного середовища та невизначеності [5; 6]. Зокрема, у класифікації «European Skills, Competences, Qualifications and Occupations» (ESCO) наскрізні знання, навички та компетентності визначаються як релевантні для широкого кола професій та секторів економіки; вони часто ототожнюються з core skills, basic skills або soft skills і виступають основою для розвитку професійних компетентностей [7].

Окремий напрям наукових досліджень присвячений зв'язку soft skills із працевлаштуванням [8] та професійною придатністю випускників [9]. Систематичний огляд досліджень щодо soft skills для працевлаштування акцентує увагу на необхідності цілеспрямованої інтеграції таких навичок до змісту освітніх програм, зокрема через підхід «skillification» – тобто посилення компетентнісної насиченості навчальних планів [10]. Це свідчить про поступовий перехід від декларативного визнання важливості soft skills до потреби їх методичної інтеграції у структуру освітнього процесу.

В українському контексті питання розвитку soft skills у ЗВО набуває особливої значущості, зокрема в умовах воєнного стану, коли від здобувачів освіти очікується не лише засвоєння професійних знань, а й здатність до адаптації, саморегуляції, комунікації, відповідального прийняття рішень та ефективної взаємодії в нестабільному середовищі [11; 12; 13]. Дослідження ролі українських ЗВО у розвитку soft skills студентів в умовах воєнного стану підкреслює важливість інституційної участі університетів у формуванні таких навичок [14].

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Незважаючи на зростання уваги до компетентнісного підходу у вищій освіті, розвиток soft skills у багатьох випадках залишається фрагментарним та несистемним. Практика функціонування внутрішніх систем забезпечення якості вищої освіти демонструє домінування показників успішності, кадрового забезпечення, акредитаційних критеріїв та освітніх результатів, тоді як механізми оцінювання рівня розвитку soft skills здобувачів вищої освіти часто залишаються недостатньо формалізованими. Це зумовлює необхідність переосмислення підходів до оцінювання якості вищої освіти та інтеграції компетентнісних індикаторів у систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є обґрунтування ролі розвитку soft skills у системі забезпечення якості вищої освіти та розроблення рекомендацій щодо вдосконалення механізмів їх оцінювання в закладах вищої освіти.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Емпіричною основою дослідження стали результати опитування «Оцінка зв'язків якості освіти, академічної успішності та міграційних устремлінь студентської молоді», яке було проведене в межах виконання науково-дослідної теми «Вища освіта в умовах війни та повоєнного відновлення: детермінанти розвитку задля подолання загроз відтворенню людського капіталу» (номер державної реєстрації 0124U000351) із використанням інструментарію Google Forms упродовж 2025 року. У дослідженні взяли участь 393 здобувачі вищої освіти.

Важливим етапом дослідження стало оцінювання респондентами якості освіти, яку вони здобувають, оскільки саме суб'єктивне сприйняття освітнього процесу визначає рівень задоволеності навчанням, довіри до освітнього середовища та готовність студентів до активної участі у формуванні власної освітньої траєкторії. Результати опитування свідчать про переважно позитивне сприйняття студентською молоддю

якості освіти, яку вони здобувають у ЗВО. Найбільша частка респондентів (47,3%) оцінила якість освіти як добру (4 бали), тоді як ще 32,8% надали найвищу оцінку – «відмінна» (5 балів). Сукупно це свідчить про те, що 80,1% здобувачів вищої освіти позитивно оцінюють якість освітнього процесу. Це є важливим індикатором відносно високого рівня довіри до освітнього середовища та функціонування систем забезпечення якості освіти в ЗВО. Водночас 18,1% опитаних оцінили якість освіти як задовільну (3 бали). Частка респондентів, які надали негативні оцінки, є відносно незначною: 1,3% респондентів оцінили якість освіти як незадовільну, а 0,5% – як низьку. Незважаючи на незначну питому вагу таких відповідей, їх не варто ігнорувати, оскільки вони можуть сигналізувати про наявність локальних проблем у реалізації освітніх програм, якості викладання, організації освітнього процесу або рівня врахування потреб здобувачів вищої освіти.

Водночас загальна оцінка якості освіти не дозволяє повною мірою визначити фактори, які формують студентське сприйняття якості вищої освіти. Одним із таких факторів у сучасних умовах є розвиток soft skills, що зумовлює необхідність оцінювання їх ролі у забезпеченні якості вищої освіти. Результати опитування демонструють високий рівень усвідомлення здобувачами вищої освіти значущості розвитку soft skills для забезпечення якості освіти (рис. 1).

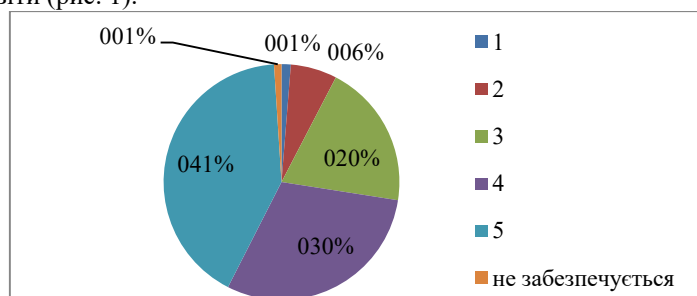

Рис. 1. Розподіл відповідей респондентів на запитання «Як би Ви оцінили вплив соціальних навичок (soft skills) на якість освіти, яку Ви здобуваєте?» (від 1 до 5, де 1 – зовсім не впливає, 5 – дуже сильно впливає).

Джерело: авторська розробка.

Найбільша частка респондентів оцінила вплив набуття соціальних навичок на якість освіти як дуже високий (5 балів), що свідчить про сприйняття soft skills не як другорядного або додаткового компоненту навчання, а як важливої складової якісного освітнього процесу. Водночас значна частина студентів також обрала оцінку 4 бали, підтверджуючи високий рівень значущості розвитку навичок комунікації, командної роботи, критичного мислення, адаптивності, лідерства та вирішення проблем у процесі професійної підготовки. Сукупно високі оцінки (4–5 балів) засвідчують домінування позитивного сприйняття ролі soft skills у формуванні якості освіти та підтверджують зростання запиту студентської молоді на більш компетентнісно орієнтовану модель навчання [15].

Разом з цим частина респондентів (19,84%) надала середні оцінки (3 бали), що може вказувати на нерівномірність інтеграції soft skills у зміст окремих освітніх програм або недостатню практичну реалізацію механізмів їх розвитку в межах освітнього процесу. Наявність поодиноких відповідей щодо низького впливу або відсутності забезпечення розвитку soft skills також заслуговує на увагу, оскільки може свідчити про локальні диспропорції між освітніми програмами, різний рівень використання інтерактивних методів навчання, а також недостатню інтеграцію компетентнісного підходу у практику викладання окремих освітніх компонентів.

Після аналізу оцінок респондентів щодо рівня забезпечення розвитку soft skills в освітньому процесі доцільно розглянути ширший контекст їх значущості для молоді. В умовах воєнних викликів, масштабних міграційних процесів та посилення глобальної конкуренції за людський капітал особливого значення набуває питання впливу якості вищої освіти на міграційні наміри здобувачів. Зокрема, важливо визначити, чи пов'язують студенти власне рішення залишитися в Україні або виїхати за кордон із можливостями розвитку трансверсальних компетентностей, які підвищують їхню конкурентоспроможність на ринку праці та адаптивність до змін.

Задля дослідження цього аспекту респондентам було запропоновано оцінити, якою мірою окремі характеристики забезпечення якості вищої освіти впливають на їхнє рішення залишитися або виїхати з України. Серед запропонованих чинників окрему увагу приділено можливостям набуття soft skills, які в сучасних умовах розглядаються не лише як важлива складова професійної підготовки, а й як ресурс особистісної та професійної самореалізації [16]. Результати опитування наведено на рис. 2.

Результати опитування свідчать, що вплив можливостей набуття soft skills на рішення молоді залишитися в Україні або виїхати за кордон є неоднозначним і характеризується відсутністю чітко вираженої домінуючої позиції. Так, найбільша частка респондентів (23,7%) оцінила цей вплив на мінімальному рівні (1 бал). Це свідчить, що для значної частини молоді розвиток соціальних навичок не є визначальним фактором при формуванні міграційних намірів. Водночас сукупна частка респондентів, які надали високі оцінки впливу (4–5 балів), становить 41,0%, що перевищує частку низьких оцінок (1–2 бали) – 36,4%. Це дозволяє

стверджувати, що для значної кількості здобувачів вищої освіти можливість розвитку soft skills розглядається як важлива характеристика якісної освіти, яка здатна впливати на їхні життєві та професійні рішення.

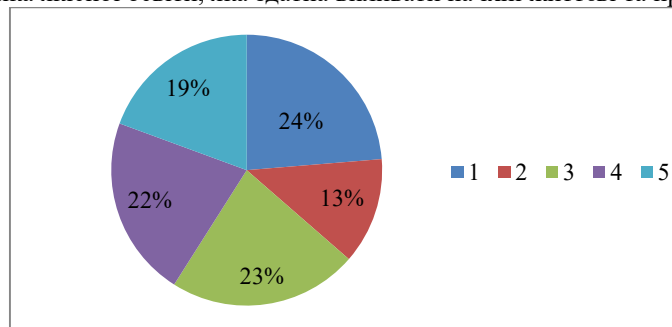

Рис. 2. Розподіл відповідей респондентів на запитання «Якою мірою набуття соціальних навичок (soft skills) в забезпеченні якості освіти впливає на Ваше рішення залишитись або виїхати з України?» (від 1 до 5, де 1 – зовсім не впливає, 5 – дуже сильно впливає)

Джерело: авторська розробка.

Показовим є також значення середніх оцінок. Частка респондентів, які обрали 3 бали, становить 22,6%, що свідчить про наявність значної групи молоді, для якої вплив розвитку soft skills на міграційні наміри є помірним. Це може пояснюватися тим, що рішення залишитися в Україні або виїхати за кордон формується під впливом комплексу чинників, серед яких економічні перспективи, безпекова ситуація, можливості працевлаштування та професійного розвитку часто є більш важливими [17], чим окремі характеристики освітнього процесу.

Отримані результати дозволяють зробити висновок, що розвиток soft skills сам по собі не є вирішальним фактором утримання молоді в Україні, проте виступає важливим елементом привабливості освітнього середовища для значної частини здобувачів. Формування соціальних компетентностей підвищує суб'єктивне сприйняття якості освіти, розширює можливості професійної самореалізації та може впливати на освітні і професійні траєкторії молоді. Отримані результати також підтверджують, що рівень розвитку soft skills є значущою характеристикою якості освітнього процесу з позиції здобувачів вищої освіти. У зв'язку з цим оцінювання сформованості та розвитку відповідних компетентностей доцільно інтегрувати до внутрішніх систем забезпечення якості вищої освіти. Це потребує удосконалення підходів до оцінювання освітніх програм, моніторингу освітнього досвіду здобувачів та аналізу результативності викладацької діяльності з урахуванням її внеску у формування soft skills. З огляду на це, автором сформовано рекомендації щодо інтеграції оцінювання розвитку soft skills у систему забезпечення якості вищої освіти (табл. 1).

Таблиця 1

Рекомендації щодо інтеграції оцінювання розвитку soft skills у систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти ЗВО

Напрямок	Механізм реалізації в системі внутрішнього забезпечення якості вищої освіти ЗВО
Інтеграція soft skills у критерії оцінювання якості освітніх програм	Реалізація рекомендації передбачає включення soft skills до структури програмних результатів навчання та матриць забезпечення компетентностей освітніх програм. Доцільним є перегляд внутрішніх критеріїв оцінювання освітніх програм шляхом введення окремого блоку, що відображає рівень інтеграції soft skills у зміст освітніх компонентів, методи навчання та форми підсумкового контролю. Внутрішні процедури моніторингу якості повинні передбачати періодичний аудит відповідності soft skills сучасним вимогам ринку праці, міжнародним стандартам забезпечення якості освіти та очікуванням ключових стейкхолдерів. Важливим механізмом є також розроблення компетентнісних карт освітніх програм, які дозволять ідентифікувати, у межах яких дисциплін та освітніх активностей формуються відповідні soft skills, а також оцінити повноту їх інтеграції в освітній процес.
Регулярне оцінювання розвитку soft skills здобувачами вищої освіти	Реалізація передбачає інтеграцію до внутрішньої системи моніторингу якості освіти регулярного оцінювання здобувачами вищої освіти рівня розвитку soft skills у процесі навчання. Доцільним є розширення існуючих інструментів зворотного зв'язку шляхом включення до анкет окремого модуля щодо оцінювання здатності освітнього процесу формувати soft skills. Оцінювання повинне здійснюватися систематично з подальшим аналізом динаміки змін за освітніми програмами, курсами, факультетами та спеціальностями. Отримані результати можуть використовуватися як емпірична основа для перегляду змісту освітніх програм, удосконалення педагогічних практик і прийняття управлінських рішень у сфері забезпечення якості вищої освіти.
Інтеграція розвитку soft skills у систему оцінювання викладачів	Реалізація рекомендації передбачає трансформацію підходів до оцінювання діяльності науково-педагогічних працівників шляхом включення показників, які характеризують їх внесок у розвиток soft skills здобувачів вищої освіти. Доцільно розширити інструментарій студентського оцінювання викладачів через введення критеріїв, які відображають використання інтерактивних та студентоцентризованих методів навчання, зокрема проєктної роботи, кейс-методів, проблемно-орієнтованого навчання, фасилітованих дискусій, симуляцій, ділових ігор, групових завдань, рефлексій та міждисциплінарних форматів взаємодії. Внутрішні процедури забезпечення якості повинні передбачати періодичний аналіз освітніх компонентів щодо застосування методів, які орієнтовані на формування soft skills, а також включення відповідних критеріїв до внутрішніх рейтингів викладачів, програм професійного розвитку та систем академічного стимулювання. Важливим механізмом реалізації є також організація підвищення кваліфікації викладачів щодо сучасних педагогічних технологій формування soft skills та практик компетентнісно орієнтованого навчання.

Джерело: авторська розробка.

Запропоновані рекомендації орієнтовані на інституціоналізацію розвитку soft skills у системі внутрішнього забезпечення якості вищої освіти шляхом інтеграції відповідних критеріїв у процедури оцінювання освітніх програм, моніторингу студентського досвіду та оцінювання якості викладання. Їх реалізація сприятиме переходу до більш компетентісно орієнтованої, студентоцентрированої та адаптивної моделі забезпечення якості освіти, яка буде релевантна сучасним викликам ринку праці та міжнародного освітнього простору.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, у сучасних умовах трансформації вищої освіти розвиток soft skills набуває вагомого значення як складова забезпечення якості освітнього процесу. Результати студентського опитування підтвердили високу значущість soft skills у сприйнятті якості освіти, що підкреслює необхідність більш системного включення розвитку soft skills до практики функціонування закладів вищої освіти та механізмів забезпечення якості освіти. З огляду на результати дослідження обґрунтовано доцільність удосконалення системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти через інтеграцію оцінювання розвитку soft skills у ключові управлінські та освітні процедури. Зокрема, запропоновано включення soft skills до критеріїв оцінювання якості освітніх програм, запровадження регулярного моніторингу здобувачами вищої освіти рівня їх розвитку, інтеграцію відповідних показників до системи оцінювання викладачів.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на розроблення методичних підходів до кількісного оцінювання рівня розвитку soft skills у системі забезпечення якості вищої освіти, зокрема шляхом формування інтегральних індикаторів та індексних моделей оцінювання.

Література

1. Poláková M., Suleimanová J. H., Madzik P., Copuš L., Molnárová I., Polednová J. Soft skills and their importance in the labour market under the conditions of Industry 5.0. *Heliyon*. 2023. Vol. 9, No. 8. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e18670>
2. Чаусов І., Брюховецька О. Визначення і зміст поняття «Soft-Skills» майбутніх фахівців. *Вісник післядипломної освіти : зб. наук. пр. Серія: Соціальні та поведінкові науки. Серія: Управління та адміністрування*. 2024. Т. 28, № 57. С. 136–153. [https://doi.org/10.58442/2522-9931-2024-28\(57\)-136-153](https://doi.org/10.58442/2522-9931-2024-28(57)-136-153)
3. Савченко О. В. Проблеми та перспективи впровадження компетентісного підходу у підготовці майбутніх фахівців гуманітарного профілю. *Закарпатські філологічні студії*. 2025. Т. 2, вип. 40. С. 63–67. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2025.40.2.11>
4. Горбатюк О. В., Поліщук С. В. Оцінювання якості освіти в контексті реалізації компетентісного підходу: критерії, показники та інструментарій. *Академічні візії*. 2026. № 54. <https://doi.org/10.66556/2786-586X.54.horbatyuk-o>
5. Zadorina O., Burchak L., Panas O., Ardelian O., Apalat H. Shaping the competencies of the future: the importance of developing soft skills in higher education. *Cadernos de Educação Tecnologia e Sociedade*. 2023. Vol. 16, No. 2. P. 361–371. <https://doi.org/10.14571/brajets.v16.n2.361-371>
6. Volotovska T., Kushevska N., Huda O., Turgenieva A., Khrenova V. Education of the future and development of critical thinking through the integration of soft skills. *Futurity Education*. 2025. Vol. 5, No. 1. P. 71–91. <https://doi.org/10.57125/FED.2025.03.25.05>
7. European Skills, Competences, Qualifications and Occupations. *European Commission*. URL: <https://esco.ec.europa.eu/en/about-esco/escopedia/escopedia/transversal-knowledge-skills-and-competences>
8. Карнаух Л. П., Карнаух О. Б. Розвиток soft skills у здобувачів вищої освіти як умова професійного становлення. *Перспективи та інновації науки*. 2025. № 5(51). С. 658–668. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-5\(51\)-658-668](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-5(51)-658-668)
9. Шевченко І. А., Шелевер О. В., Маркова В. В. Розвиток soft skills у здобувачів освіти як запорука успішної професійної діяльності. *Інноваційна педагогіка*. 2024. Вип. 72. С. 269–272. <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/72.54>
10. Villegas C. A systematic review of research on soft skills for employability. *Advanced Education*. 2024. Vol. 12, No. 25. P. 200–212. <https://doi.org/10.20535/2410-8286.314064>
11. Євтухова Т. Розвиток soft skills у контексті сталого розвитку освіти. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2024. Т. 12, № 1. С. 57–62. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i1-008>
12. Ганаба С. Soft skills епохи «плинної модерності»: як змінюється змістове наповнення освіти. *Вища освіта України*. 2023. № 2(89). С. 25–31. [https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2023.2\(89\).03](https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2023.2(89).03)
13. Олійник О. О. Розвиток навичок як фактор стримування інтелектуальної еміграції. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Серія «Економічні науки»*. 2025. № 2(110). С. 162–171. <https://ep3.nuwm.edu.ua/34032/1/Ve11014.pdf>
14. Danylyuk S., Nikolaesku I. Role of higher education institutions in Ukraine in developing students' soft skills under martial law conditions. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Pedagogy and Psychology"*. 2025. Vol. 11, No. 3. P. 9–18. DOI: <https://doi.org/10.52534/msu-pp3.2025.09>

15. Григоренко Т., Семенюк О. Від контенту до компетентностей: як проєктна діяльність змінює парадигму навчання у закладі вищої освіти. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки*. 2025. № 2. С. 5–12. <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2025-2-5-12>

16. Husieva N., Kravchenko A., Kyzymenko I., Krasilnikova O., Razitskyi, V. Soft Skills in the Digital Age: Challenges, Opportunities and Development Prospects. *Sociologia y tecnociencia*. 2025. Vol. 15, No. 2. P. 25-47. <https://doi.org/10.24197/st.2.2025.25-47>

17. Олійник О.О., Самоліук Н.М. Міграційні настрої учнівської та студентської молоді: порівняльний аналіз. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки*. 2025. Вип. 1(109). С. 123-135. <https://doi.org/10.31713/ve1202512>

References

1. Poláková M., Suleimanová J. H., Madzik P., Copuš L., Molnárová I., Polednová J. Soft skills and their importance in the labour market under the conditions of Industry 5.0. *Heliyon*. 2023. Vol. 9, No. 8. DOI: 10.1016/j.heliyon.2023.e18670
2. Chausov I., Briukhovetska O. Definition and content of the concept of “soft skills” of future professionals. *Bulletin of Postgraduate Education: Collection of Scientific Papers. Series: Social and Behavioral Sciences. Series: Management and Administration*. 2024. Vol. 28, No. 57. P. 136–153. [https://doi.org/10.58442/2522-9931-2024-28\(57\)-136-153](https://doi.org/10.58442/2522-9931-2024-28(57)-136-153)
3. Savchenko O. V. Problems and prospects of implementing the competence-based approach in the training of future specialists in the humanities. *Transcarpathian Philological Studies*. 2025. Vol. 2, Issue 40. P. 63–67. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2025.40.2.11>
4. Horbatiuk O. V., Polishchuk S. V. Assessment of education quality in the context of implementing the competence-based approach: criteria, indicators and tools. *Academic Visions*. 2026. No. 54. <https://doi.org/10.66556/2786-586X.54.horbatiuk-o>
5. Zadorina O., Burchak L., Panas O., Ardelian O., Apalat H. Shaping the competencies of the future: the importance of developing soft skills in higher education. *Cadernos de Educação Tecnologia e Sociedade*. 2023. Vol. 16, No. 2. P. 361–371. <https://doi.org/10.14571/brajets.v16.n2.361-371>
6. Volotovska T., Kushevska N., Huda O., Turgenieva A., Khrenova V. Education of the future and development of critical thinking through the integration of soft skills. *Futurity Education*. 2025. Vol. 5, No. 1. P. 71–91. <https://doi.org/10.57125/FED.2025.03.25.05>
7. European Skills, Competences, Qualifications and Occupations. *European Commission*. URL: <https://esco.ec.europa.eu/en/about-esco/escopedia/escopedia/transversal-knowledge-skills-and-competences>
8. Karnaukh L. P., Karnaukh O. B. Development of soft skills among higher education students as a condition for professional formation. *Perspectives and Innovations of Science*. 2025. No. 5(51). P. 658–668. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-5\(51\)-658-668](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-5(51)-658-668)
9. Shevchenko I. A., Shelever O. V., Markova V. V. Development of soft skills among students as a prerequisite for successful professional activity. *Innovative Pedagogy*. 2024. Issue 72. P. 269–272. <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/72.54>
10. Villegas C. A systematic review of research on soft skills for employability. *Advanced Education*. 2024. Vol. 12, No. 25. P. 200–212. <https://doi.org/10.20535/2410-8286.314064>
11. Yevtukhova T. Development of soft skills in the context of sustainable development of education. *Education. Innovation. Practice*. 2024. Vol. 12, No. 1. P. 57–62. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i1-008>
12. Hanaba S. Soft skills of the “liquid modernity” era: how the content of education is changing. *Higher Education of Ukraine*. 2023. No. 2(89). P. 25–31. [https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2023.2\(89\).03](https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2023.2(89).03)
13. Oliinyk O. O. Skills development as a factor in restraining intellectual emigration. *Bulletin of the National University of Water and Environmental Engineering. Series “Economic Sciences”*. 2025. No. 2(110). P. 162–171. <https://ep3.nuwm.edu.ua/34032/1/Ve11014.pdf>
14. Danylyuk S., Nikolaesku I. Role of higher education institutions in Ukraine in developing students’ soft skills under martial law conditions. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series “Pedagogy and Psychology”*. 2025. Vol. 11, No. 3. P. 9–18. DOI: <https://doi.org/10.52534/msu-pp3.2025.09>
15. Hryhorenko T., Semenoh O. From content to competencies: how project-based activity transforms the learning paradigm in higher education institutions. *Bulletin of Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy. Series: Pedagogical Sciences*. 2025. No. 2. P. 5–12. <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2025-2-5-12>
16. Husieva N., Kravchenko A., Kyzymenko I., Krasilnikova O., Razitskyi, V. Soft Skills in the Digital Age: Challenges, Opportunities and Development Prospects. *Sociologia y tecnociencia*. 2025. Vol. 15, No. 2. P. 25-47. <https://doi.org/10.24197/st.2.2025.25-47>
17. Oliinyk O. O., Samoliuk N. M. Migration moods of pupils and students: a comparative analysis. *Bulletin of the National University of Water and Environmental Engineering. Series “Economic Sciences”*. 2025. No. 1(109). P. 123–135. <https://doi.org/10.31713/ve1202512>

Публікацію підготовлено за проєктом «Вища освіта в умовах війни та повоєнного відновлення: детермінанти розвитку задля подолання зароз відтворенню людського капіталу» (номер державної реєстрації НР 0124U000351).